

Ο Μάκης Τσίτας είναι ένας γνήσιος μινιμαλιστής

Ο κριτικός λογοτεχνίας και ποιητής Χρήστος Παπαγεωργίου γράφει για τη νουβέλα «Πέντε Στάσεις» του βραβευμένου συγγραφέα.

POPAGANDA

14.07.2020

Το είδος της προσωπικότητας των γυναικών όπως αυτό της Τασούλας -ηρωίδα του βιβλίου- στη σημερινή κοινωνία, είναι εξαιρετικά σπάνιο, παρότι έχω στο συγγενικό μου περιβάλλον μια τέτοια περίπτωση, τόσο εξωφρενικά δοτική, τόσο ακαταμάχητα καλόκαρδη. Πράγματι, τόσο ο Χρυσοβαλάντης -πρωταγωνιστής στο «**Μάρτυς μου ο θεός**», προηγούμενο βιβλίο του σημαντικού συγγραφέα Μάκη Τσίτα- όσο και η Τασούλα, ένας χαρακτήρας που δεν συναντάς εύκολα, ο καθείς με τις ιδιαιτερότητές του, ο καθένας τόσο έξω από την πραγματική ζωή, ο καθένας με τις τρομερές ψυχολογικές του εκρήξεις -ο Χρυσοβαλάντης θα καταλήξει στο ψυχιατρείο, η Τασούλα ζει με το βάρος των ευθυνών της, τις τύψεις της να την δοκιμάζουν- την εν γένει ατομικότητά της να χάνεται παντελώς μετά από μια ζωή η οποία πέρασε χωρίς η ίδια να βιώσει πάρα μόνο εξευτελισμό, βία, απιστία, πίεση, φαινόμενα ανθρώπινης μικροπρέπειας.

Η Τασούλα παρότι θα περάσει αλλεπάλληλους κάβους, παρότι θα βρεθεί ένα βήμα πριν τον γκρεμό, παρότι θα νιώσει να γεύεται πολλάκις την προδοσία, παρότι αντιλαμβάνεται πως πήγε χαμένη με τον συγκεκριμένο άντρα, παρότι τέλος και χωρίς υπερβολή ουσιαστικά δεν του κρατάει κακία για όλα τα βάσανα τα οποία πέρασε δίπλα του, στην έξοδο, θα σταθεί ως σύζυγος απέναντι στον θάνατο και θα κάνει τα προβλεπόμενα, με την συνέπεια και μια σιωπή που ακόμη και οι θεράποντες ιατροί εκπλήσσονται, δεν πιστεύουν στα μάτια τους, δεν μπορούν να το κωνέψουν. Γιατί πράγματι, έτσι είναι η Τασούλα. Συναισθηματική, πιστή, σεμνή, με καθαρό πρόσωπο, χαμηλών τόνων, ίσως αξιοθρήνητη, ίσως προς λύπηση, ίσως άβουλη και χωρίς τσαγανό γυναικείο, πάντως άτομο που δεν περιμένει ανταπόδοση, που δεν περιμένει να κερδίσει κάτι, άτομο που βλέπει τα πράγματα μέσα από την δική του ηθική, μια ηθική που δεν άπτεται του φύλου των γυναικών, ιδίως στις μέρες μας, όπου το πρότυπό τους είναι πάνω απ' όλα η ισότητα, η ισονομία, τα ίσα δικαιώματα, οι ίσες δυνατότητες, τόσο στο συζυγικό όσο και στον επαγγελματικό τομέα.

Η Τασούλα λοιπόν θα περάσει στην ιστορία ως άτομο, άνθρωπος και γυναίκα που ήξερε την μοίρα της, το πεπρωμένο της, την τύχη της, παρόλα αυτά τα ξεπέρασε όλα με φοβερή στωικότητα και διήνυσε την απόσταση του έγγαμου βίου της με τρομερή δύναμη πίστης μέχρι την τελευταία στιγμή, εκεί δηλαδή που πεθαίνει ο άνθρωπός σου-όσο δικός σου μπορεί να υπήρξε με όλα όσα της έχει κάνει, από απιστίες και βασανιστήρια, μέχρι συζυγικές και πατρικές ανισοροπίες-και έτσι υποχωρεί και πράττει τα δέοντα προς τον νεκρό, να μην τον αφήσει μόνο στην τελευταία του κατοικία, να τον συγχωρήσει τώρα πια, εν κατακλείδι, να μην σκεφτεί ότι της έκανε όλα αυτά τα χρόνια αλλά με μεγάλη δύναμη ψυχής να σταθεί δίπλα του, όσο και αν ο ίδιος πλέον δεν αντιλαμβάνεται τίποτα, δεν αντιδρά, δεν μπορεί να εισπράξει την αγάπη της, δεν μπορεί να επανέλθει στην ζωή.

Αυτά για τον μύθο του βιβλίου. Τώρα δύο-τρία πράγματα που συζητούνται ευρέως για την πεζογραφία του Τσίτα. Καταρχάς ο συγκεκριμένος συγγραφέας αρέσκειται στην ολιγολογία. Είναι δηλαδή γνήσιος μινιμαλιστής. Θα μου αντιτάξει κάποιος αν μπορεί ένα βιβλίο να θεωρηθεί μεγάλο, αριθμώντας μόνο εβδομήντα πέντε σελίδες. Απαντώ πως ναι. Το "Πέντε Στάσεις" είναι ένα αριστουργηματικό δημιούργημα το οποίο-αν θέλετε-βάζει τα σχέδια, τις κολόνες, την πλάκα, και αφήνει σε όλους εμάς την ευκαιρία να προσθέσουμε όλα τα υπόλοιπα. Ο Τσίτας δεν γράφει για να αυτοανακηρυχθεί σε ογκόλιθο, το αντίθετο διακριτικά και με λεπτότητα, με επιμονή στο μικρό και όμορφο (ακόμη και τα βιβλία του για παιδιά αποτελούν σχεδόν ποιητικού τρόπου εκφραστικές περιγραφές) πετυχαίνει να αποδίδει αναγνωστική ηδονή και ψυχαγωγία, τέτοια που μόνο η λογοτεχνία μπορεί να εμπεριέχει.

Το δεύτερο αφορά το ζήτημα του αν το εν λόγω βιβλίο απευθύνεται μόνο στις γυναίκες. Το αν δηλαδή πρέπει να διαβαστεί περισσότερο από το «ασθενές» φύλο. Η απάντησή μου είναι πως όχι. Πρέπει να διαβαστεί από όλους όσοι έχουν μια συγκεκριμένη ηλικία, έχουν μια εμπειρία ερωτικών και συναισθηματικών σχέσεων, έχουν συνδέσει την ηθική που πρέπει να κατευθύνει ένα ζευγάρι, το οποίο αποφασίζει να ζήσει μαζί. Το βιβλίο μπορεί να ξεχωρίζει την ηρωίδα και πρωταγωνίστρια δίνοντας

μεγαλύτερη βάση στην ματιά μιας γυναίκας και σε όσα υφίσταται, στην πραγματικότητα όμως κριτικάρει έναν έγγαμο βίο, μια οικογένεια η οποία από την πλευρά του άντρα συναντάται πάρα πολύ συχνά, ενώ αντίθετα από την πλευρά της γυναίκας σπανιότατα, αλλά όλοι μπορούμε να αναγνωρίσουμε τους εαυτούς μας στις σελίδες του, να διδαχθούμε, να συμβουλευτούμε και (παρότι δεν πιστεύω στην εκπαιδευτική συνισταμένη της λογοτεχνίας) να γίνουμε καλύτεροι ως σύζυγοι και γονείς.

Και ένα τρίτο έχει να κάνει με την έντονη σύνδεση των πεζών του Τσίτα με το θέατρο, πως δηλαδή τα έργα του κυριολεκτικώς «φωνάζουν», λες και γράφονται όχι για βιβλίο αλλά για το σανίδι. Αυτό συμβαίνει αλλά όχι μόνο δεν είναι κακό σε κάθε περίπτωση, αφού αποδεικνύει πως ο συγγραφέας τα καταφέρνει το ίδιο καλά και στο θέατρο άρα το θεωρώ μάλλον θετικό. Μαθαίνω πως η νουβέλα επρόκειτο να ανέβει στην σκηνή ως γυναικείος μονόλογος, και φαντάζομαι πως πήρε κάποια αναβολή λόγω των γεγονότων με την δημόσια υγεία. Πάντως είναι αλήθεια πως ο Τσίτας όταν συλλαμβάνει μια ιδέα ή όταν κατατύχεται από ένα ερέθισμα, έχει στον νου του και την διαζώσης και όχι μόνο την κατά μόνας επικοινωνία και ταύτιση, έτσι ώστε τα έργα του να έχουν πλήρες θεατρικό κάλυμμα, και εν δυνάμει σκηνοθετικό τόνο (δεν ξεχνάμε πως και το «Μάρτυς μου ο Θεός» ανέβηκε στο θέατρο, όπως επίσης μια σειρά μονόπρακτων, δικών του, τα δύο τελευταία χρόνια).

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΑΚΟΜΗ

Για τον Μήτσο Κασόλα ο κόσμος είναι πολύ παλιός για να αλλάξει, αλλά και πολύ νέος για να μην το προσπαθήσουμε

Είχα την τύχη να διαβάσω την νουβέλα «Πέντε στάσεις» ακόμη από χειρόγραφο. Και είχα εντυπωσιαστεί από την εκπληκτική του διαύγεια, την ζωηρή του σχέση με τον ρεαλισμό, τον έντονο λόγο του, την εξαισία τεχνική του υποδομή, τέλος την πραγματικά απίστευτη εκφραστική και γλωσσική του επάρκεια. Στην συνέχεια, και για τις ανάγκες του συγκεκριμένου σημειώματος, την ξαναδιάβασα και όλες μου οι πρώτες εντυπώσεις στην κυριολεξία πολλαπλασιάστηκαν. Τελικά ένα βιβλίο, ένα έργο, μια ίσως θεατρική παράσταση, μια «σκηνοθετική» εμπειρία (ή και όλα μαζί) βγαλμένα από έναν αληθινά πολυπράγμονα καλλιτέχνη όπως είναι ο Μάκης Τσίτας, μας θέτουν ενώπιον μιας ιστορίας ζωής, η οποία περνά μπρος από τα μάτια μας ως ένα σύνολο επί τω πλείστον αισθητικό, ως ένα σύνολο αγάπης και ηθικής, ως ένα σύνολο προσεγγμένης ψυχολογικής προσέγγισης και διαδρομής.

Η νουβέλα **Πέντε Στάσεις** κυκλοφορεί από τις **εκδόσεις Μεταίχμιο**.